

LEESERVARINGEN MET THOMAS

Inleiding

De vraag was of ik als veertiger over mijn leeservaringen met Thomas wilde vertellen. Ik doe dat graag, en wel als veertiger met het beroep van geestelijk verzorger. Ik begeleid patiënten binnen de Isala klinieken die vanwege hun opname over vragen rond zin en betekenis willen praten. Dat mensen hun verhaal kunnen doen, dat ze gehoord worden, is op zich vaak al voldoende. Soms gaat het een stap verder en zoek ik samen met hen naar hun bronnen, zaken die hen kracht geven. Het gaat dan over vragen als: wat houdt een mens op de been? Waar put hij uit als alles tegen zit? En wat is je drive als alles gewoon goed gaat. Dit soort thema's is mijn vak. En met die bril heb ik "*De navolging van Christus*" van Thomas gelezen. Mijn doel vanavond is om u enthousiast te maken voor *De navolging*.

De manier van schrijven van Thomas: de korte thema's, de uitspraken, dat was voor mij wel even wennen. Hoe zou ik dit boek kunnen lezen en u daar dan verslag van doen? In de inleiding van mijn exemplaar stond een stukje toelichting over de bouw: *De navolging* bestaat uit vier boeken. In elk boek wordt een volgende stap op de weg van de navolging gezet. Per boek heb ik geprobeerd te ontdekken of ik al lezend en achteraf kon herkennen welke stap gezet werd. Toch bleef het aanvankelijk wel zoeken hoe ik de vier afzonderlijke boeken van *De navolging* kon lezen. De hoofdstukjes laten zich moeilijk samenvatten. Ik ben toen maar begonnen om in elk hoofdstukje te kijken of een bepaalde uitspraak me trof. En al die aantekeningen heb ik in een schriftje vastgelegd, om later op grond daarvan mijn verhaal voor vanavond te kunnen maken. Bij elk van de vier boeken vertel ik iets over mijn leeservaringen.

De eerste stap van de navolging: 'godbetrokken' leven:

De eerste keer dat ik echt diep geraakt werd was in het derde hoofdstuk, daar werd ik getroffen door het woord 'godbetrokken'. Dat woordje stond in de volgende uitspraak:

"Als de dag van het oordeel komt, zal ons zeker niet gevraagd worden wat wij hebben gelezen maar wat wij hebben gedaan, ook niet hoe goed wij het hebben gezegd, maar hoe **godbetrokken** wij hebben geleefd."

Mogelijk wordt u afgeleid door het begin van de tekst, maar als u dat nu tussen haken zet of parkeert, hoort u dat het van belang is hoe 'godbetrokken' we hebben geleefd. Het gaat er niet om hoeveel we hebben gelezen of hoeveel we hebben gezegd, maar hoe 'godbetrokken' we hebben geleefd. Ik ben een lezer, heb veel gelezen, dus dit vers sprak mij van het begin al aan: lezen heeft iets betrekkelijks. Naarmate ik meer heb gelezen, relativeer ik het zelf ook wel meer. Het leven gebeurt in het leven zelf, niet in de boeken. Maar die boeken zijn soms wel een wegwijzer zoals *De navolging*, of gewoon een bron van ontspanning.

Het is geen verdienste voor God als je veel hebt gelezen, of veel hebt gepreekt. Wat wel van belang is schrijft Thomas daarna: het gaat erom hoe godbetrokken we hebben geleefd. Dat zinnetje raakte me. Dat woordje: 'godbetrokken' dat liet me niet meer los. Godbetrokken, dat betekent onder meer dat ik mijn eigen vragen parkeer, dat ik probeer om me te richten op God. Godbetrokken is een heel praktisch woord: je kunt op jezelf betrokken zijn, egoïstisch zelfs, of je kunt je druk maken om anderen of om een bepaald ideaal, maar je kunt ook met je hele leven betrokken zijn op God.

Godbetrokken leven, dat brengt ons in de richting van hoe Thomas heeft geleefd. Zo'n manier van leven, dat gaat niet over een veelheid aan wetenschappelijke kennis en het gaat ook niet over een gave als de dingen heel mooi kunnen zeggen, of over status, of over wat anderen vinden. Godbetrokken leven, dat verlegt de focus van onszelf, onze eigen vragen en zorgen, naar de richting van God.

Mijn eigen vragen verdwijnen daarmee naar de achtergrond. De vraag waarom u en ik in ons leven bepaalde dingen hebben moeten doorstaan is niet meer allesbepalend. Nee, richt je nu eerst maar op God. Betrek je leven op Hem.

'godbetrokken': dit woord drukt uit waar het in dat eerste boek uit de navolging over gaat: dat we de stap naar het Licht zetten, dat we ons op God richten.

Godbetrokken: dit woord wordt alleen in het eerste van de vier boeken in *De navolging* gebruikt. Het komt maar elf keer voor. Maar alle elf keren werd ik geraakt, hier gaat het om! In hoofdstuk 25 wordt het wel 5 keer genoemd. Dat hoofdstuk heeft dan ook de titel: over de vurige verbetering van heel ons leven.

Hoe we ons leven kunnen verbeteren, dat is dat we ons leven op God betrekken. In vers 31 wordt dat vind ik het mooiste verwoord:

“Een godbetrokken mens die aandachtig en innig het heiligst leven en lijden van de Heer inoefent, zal daar in overvloed alles vinden wat hem dienstig en nodig is, en hij hoeft buiten Jezus niets beters te zoeken.” (89)

Buiten Jezus hoeven we niets beters te zoeken. God-betrokken leven: dat is de samenvatting van het eerste boek. Het is de eerste stap die Thomas met ons zet op de weg van de navolging: leer om godbetrokken te leven.

In mijn werk in het ziekenhuis komt dit ook naar voren. Wat is de gerichtheid van deze patiënt? Is hij boos om wat er is gebeurd, of maakt zij zich mogelijk voortdurend zorgen om haar man die straks achterblijft? Kijkt deze patiënt alleen nog maar naar de eigen ziekte en bloedwaardes? Of lukt het om het perspectief van de patiënt te verruimen, de betrokkenheid op God terug te vinden?

En ook wijzelf kunnen ons de vraag stellen als we ergens middenin zitten wat ons in beslag neemt. Wat is ons perspectief eigenlijk. Kunnen we misschien ons perspectief naar God verleggen?

De tweede stap op de weg van navolging: jezelf loslaten

In het tweede boek zet Thomas de volgende stap : jezelf loslaten, meer leven voor God. Het woord 'godbetrokken' maakt plaats voor andere begrippen, die cirkelen rond het jezelf loslaten.

Jezelf loslaten, dat is nogal wat. Toch begint het heel gewoon bij Thomas. Hij schrijft er nuchter over. Bijvoorbeeld in het vijfde hoofdstuk van dat tweede boek: innerlijk leven is goed voor jezelf zorgen. Of in het zesde hoofdstuk: wat je bent ben je, wat men zegt kan je niet groter maken dan je in Gods ogen bent.

En dan vraagt hij in het achtste hoofdstuk: wat kan de wereld je bieden zonder Jezus? Veel belangrijker nog is wat daarna volgt: hoe kun je met Jezus zijn? Wees deemoedig en vreedzaam en Jezus zal bij je zijn. Jezus is als een vriend: alleen van Jezus Christus moet je bijzonder houden; Hij is de enige die boven alle vrienden goed en trouw bevonden wordt!

Jezus als een bijzondere vriend die we kennen door Gods genade. Daarover wil ik een voor mij centraal stukje uit het tweede boek voorlezen:

II 8: 33-36 p.112-113

33 “Want wanneer Gods genade de mens bereikt, raakt hij tot alles in staat.

34 En wanneer ze (die genade) terugwijkt, is hij arm en zwak en bij wijze van spreken alleen nog maar aan zweep en goed overgeleverd.

35 Dit moet hem niet terneergeslagen noch wanhopig maken, maar gelijkmoedig op Gods wil richten en alles wat hem overkomt, tot lof van Jezus Christus doen doorstaan. Want op de winter volgt de zomer, na de nacht keert de dag terug en na de storm wordt het helder weer.”

We kunnen de genade niet continu ervaren. Ons leven is een afwisseling van beproeving en vertroosting schrijft Thomas in de hoofdstukken 9 en 10. En merkt hij ook op: mensen willen wel in vreugde in Jezus delen, maar niet in het kruis! (h11)

Ik proef in dit tweede boek een houding van ‘gelatenheid’. Het is zoals het is. Ik kan me heel druk maken, piekeren waarom mij dit nou weer overkomt, of ik kan het meer laten zijn.

Beproeving en vertroosting wisselen elkaar af als zomer en winter. Dat is een gegeven. Dat accepteren raakt aan gelatenheid. Wij kunnen wel niet willen dat het koud en donker is, maar het is met het leven gegeven dat er zomer en winter zijn, dag en nacht. En ook geboorte en sterven zijn met het leven gegeven.

Loslaten van jezelf. Godbetrokkenheid oefenen. De dingen die ons daarvan afhouden zoals piekeren, uw zoektocht naar status, gerichtheid op ons eigen ik, dat zijn allemaal dingen die met onze ik-gerichtheid te maken hebben. Die maken dat wij niet op godbetrokken leven.

De tweede stap, die van het loslaten, geeft Thomas aan het slot van het tweede boek als volgt weer in 12: 59 (p.130)

“Naarmate iemand meer aan zichzelf sterft, begint hij meer voor God te leven.”

Loslaten van je eigen ik, je overgeven, zo kun je steeds meer op godbetrokken leven. Al s ik patiënten begeleid, komt vaak aan de orde hoe iemand omgaat met de ziekte die hem treft de tegenslag. Dat is deels een kwestie van karakter, van omstandigheden. Maar soms tref ik mensen die met mij het loslaten willen oefenen. Die graag willen ontdekken hoe ze hu ziekte beter kunnen accepteren, uithouden. Die een weg zoeken om zichzelf te blijven in de soms lange behandelingen.

Op zo’n manier kunnen we allemaal naar ons huidige leven kijken, waar zijn we zo op gericht, zo mee bezig dat we niet op God betrokken kunnen leven? Wat moeten we loslaten om ons wel op God te kunnen richten? Daar gaat het over in dit tweede boek.

De derde stap: de eenwording met Christus

Het derde boek gaat over de communie, over verbondenheid met Christus in de eucharistie, of voor protestanten, het avondmaal. Hier gaat het over het verlangen naar innigheid, naar genade, naar eenwording. Woorden als 'genegenheid', 'vriendelijkheid', 'uitnodiging' en 'dankbaarheid' klinken steeds opnieuw. Ik wil u een tekst over het intense verlangen van Thomas naar eenwording met Christus voorlezen: h 13:19

“Dit is heel mijn verlangen, dat mijn hart met Jou verenigd mag zijn.” (p. 176)

Dat verlangen klinkt in de hele *Navolging* door. Maar in het derde boek komt het heel duidelijk naar voren: geloven kan niet zonder Christus. Mensen geloven vaak wel iets, 'ietsisten' is een begrip geworden. En velen geloven in God. Maar Thomas gaat de weg van de navolging van Christus. Hij onderzoekt de relatie met Christus. En dat is geen formele zaak, ook geen dogma. Het gaat bij hem over verlangen. Verlangen dat zijn hart met Christus verenigd mag zijn. Dat hij de weg van de navolging mag gaan.

In hoofdstuk 16: 9 (p.181) verwoordt Thomas heel beeldend wie Christus voor hem is:

“Wees Jij alleen voor mij van nu af voor eeuwig mijn zoetheid, want Jij alleen bent mijn spijs en drank, mijn liefde en mijn blijdschap, mijn zoetheid en al mijn goed.”

Omwillen van de tijd ga ik niet dieper in op de derde stap, en gaan we nu naar de laatste stap:

De vierde stap: de voltooiing van de navolging

Het vierde boek is de voltooiing van de navolging. Hier deelt God zichzelf mee in zijn liefde. Hier bezingt Thomas de troostrijke genade. Het zijn dialogen tussen God en zijn zoon, ik wil u zo'n dialoogje voorlezen uit hfdstuk 12: (219) Hoewel de taal gedateerd en formeel is, klinkt voor mij de warmte erin door van de relatie tussen Vader en zoon. En de zoon is ook heel open, hoe hij worstelt met tegenslagen:

1 “Heer God, zover ik zie, is geduld voor mij hoogstnoodzakelijk, want in dit leven komt heel wat tegenslag voor. 2. Want hoe ik mijn vrede ook zie te organiseren, mijn leven kan niet vrij van strijd en verdriet zijn.

3. Zo is het, zoon. 4. Maar Ik wil niet dat je een vrede zoekt die de beproeving mist of de tegenslagen niet voelt, maar dat je ook dan meent je vrede gevonden te hebben wanneer je in allerlei narigheden geoefend bent en in veel tegenslagen beproefd.”

Een tekst die heel nuchter vaststelt hoe het is, inderdaad er is veel tegenslag in het leven.

Het wordt voor veel mensen moeilijker om volledig met Thomas in te stemmen als hij schrijft dat al die tegenslagen uit Gods hand komen. Daarover is veel discussie, over de oorsprong van het lijden. Op die discussie wil ik niet ingaan. Ik wil u wel proberen te laten horen hoe Thomas vanuit zijn hart, ook in tegenslagen en bij lijden, hoe hij dan innig met God verbonden blijft. Zo kan hij zeggen in hoofdstuk 17:14:

“Zonder onderscheid wil ik uit jouw hand goed en kwaad, zoet en bitter, vreugde en verdriet ontvangen en Je voor alles wat mij overkomt, dankzeggen.” (229)

Voor Thomas komen dus zowel goed als kwaad uit Gods hand. Dat is een belijdenis die maar weinig mensen hem zullen nazeggen. Ik heb mezelf lang tegen de gedachte verzet dat ook het lijden uit Gods hand komt. Tot vorig jaar: toen sprak ik een patiënt die vrijwel hetzelfde zei als Thomas. En op dat moment voelde ik geen verzet, maar werd ik echt geraakt. Dat kwam denk ik omdat het recht uit zijn hart kwam. En omdat hij ook over de strijd vertelde die aan dit geloof vooraf was gegaan.

Ook Thomas komt niet zomaar achter zijn bureau tot dit inzicht. Zijn navolging is door het leven getekend. Steeds weer zijn er passages waarin hij worstelt met tegenslagen. Een mooie uitspraak daarover, gedaan vanuit de gelatenheid staat in hoofdstuk 29:13 (p. 255)

“Ik moet het hoe dan ook uithouden, en wel met geduld, totdat het noodweer overtrekt en het opklaart.”

Waar we ook zijn op onze weg van de navolging, het is geen makkelijke weg. Ook op deze weg zijn er tegenslagen en verdriet. Christus is geen verzekering tegen narigheid. Integendeel! Misschien helpen sommige woorden van Thomas u om toch in tijden van tegenslag de godbetrokkenheid vast te houden. En misschien helpt de nodige gelatenheid om het uit te houden, af te wachten tot de vonken van het verlangen weer gaan gloeien in uw hart.

Slot:

Wat bij mij overheerst zijn mooie leeservaringen. Thomas heeft me meegenomen op zijn weg. Zijn begrip ‘godbetrokken’ zal nog een tijd met me meegaan. En de stap van het loslaten geeft ook mij te denken. Wat is er nodig om verder te komen op de weg van de navolging? En hoe kan mijn verlangen groeien?

Ik hoop dat de citaten die ik heb voorgelezen u nieuwsgierig hebben gemaakt naar het boek zelf.

Ik besef dat de vraag open blijft hoe wij allemaal ieder voor zich lijden een plaats geven in ons leven. Thomas reikt ons een mogelijkheid aan, ieder zal zelf moeten ervaren wat de beste weg is. Ik wens u toe dat die weg wanneer het zwaar is in elk geval in betrokkenheid op God mag worden afgelegd.

Op die weg van de navolging geeft Thomas in het laatste vers van zijn vierde boek ons een mooie bede mee, die wil ik u tot slot voorlezen:

21 “Bescherm en bewaar de ziel van je knechtje te midden van zoveel gevaren van het bederfelijke leven, en richt haar, vergezeld van jouw genade, langs de weg van de vrede op het vaderland van de altijddurende klaarte. Amen.” (p. 332)

Annie Hasker, 19 juni 2010

De citaten zijn uit de vertaling van *De navolging van Christus* door Rudolf van Dijk 2008